
ALERT SAMORZĄDOWY

1

gap.

open
eyes
economy
summit

prof. dr hab. Paweł Churski
Agnieszka Dawydzik
dr Rafał Dutkiewicz
prof. dr hab. Jerzy Hausner
Adam Korta
Grzegorz Kubalski
dr Michał Kudłacz
prof. UW dr hab. Andrzej Łoś
prof. dr hab. Krzysztof Szałucki
dr Michał Wolański
prof. UEK dr hab. Igor Zachariasz

Samorząd to nie urząd, a wspólnota mieszkańców

W obecnie obowiązującym modelu państwa to administracja samorządowa odpowiada za świadczenie większości usług publicznych i jako taka jest na pierwszej linii kontaktu z obywatelami. To od jej sprawności i możliwości działania zależy obecnie los obywateli i lokalnych wspólnot.

Niestety, uprzednie i obecne działania rządu i administracji rządowej nie wzmacniają samorządności terytorialnej, a ją podmywają i systematycznie osłabiają.

Przejawem skrajnej nieodpowiedzialności jest wymuszanie na JST zajmowania się wyborami, wtedy gdy liczy się każda minuta, każda para rąk i każda ludzka energia.

Alert Samorządowy towarzyszyć będzie trzem innym uruchomionym już Alertom: Gospodarczemu, Edukacyjnemu i Społecznemu. Należy je odczytywać w całości. Są one dostępne na stronie www.oees.pl/dobrzewiedziec

W pierwszym Alercie Samorządowym chcemy zwrócić uwagę tylko na te kwestie, które w odniesieniu do JST wydają nam się teraz najważniejsze i najpilniejsze. W kolejnych Alertach, które będą upubliczniane co tydzień zwrócimy uwagę na inne problemy, starając się je pojedynczo i dogłębnie przedstawić.

Opieka zdrowotna

Szpitala podjęły działania mające na celu ograniczenie przyjmowanych na poszczególne oddziały pacjentów do osób potrzebujących jedynie natychmiastowego udzielenia świadczenia

ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia. Zawieszono lub ograniczono funkcjonowanie części poradni specjalistycznych.

W związku z tymi działaniami istnieją następujące zagrożenia:

- niewykonanie świadczeń zdrowotnych w ilości pozwalającej na rozliczenie ryczału przyznanego w ramach systemu podstawowego szpitalnego zabezpieczenia świadczeń opieki zdrowotnej tzw. sieci szpitali. Zgodnie z istniejącymi zasadami, wykonanie w danym roku kontraktu w ilości poniżej 98% skutkuje proporcjonalnym zmniejszeniem ryczału w kolejnych latach. To z kolei stwarza ryzyko zadłużania szpitali;
- znaczne wydłużenie i tak już długich kolejek oczekujących na świadczenia zdrowotne (w związku z obecnym ograniczeniem dostępu do świadczeń planowych), co stwarza ryzyko, że część pacjentów pozostaje bez stosownej pomocy zapewniającej właściwy proces leczenia lub uzyska ją za późno. Już teraz trzeba zapewnić odpowiednio zwiększony poziom finansowania świadczeń medycznych w drugiej połowie roku, bez tego opieka zdrowotna dozna kolejnego wstrząsu;
- wzrost kosztów funkcjonowania szpitali w okresie epidemii przy jednocześnie stałych przychodach. W latach 2018-2019 wprowadzono szereg rozwiązań ustawowych skutkujących obowiązkiem ponoszenia przez szpitale dodatkowych wydatków, głównie osobowych. W okresie epidemii wystąpił również znaczny wzrost kosztów leków, wyrobów medycznych w tym kosztów środków ochrony osobistej (maseczki, fartuchy barierowe, kombinezony). Pomimo przeprowadzonych przetargów większość firm podniosła ceny tych produktów jednocześnie nie dając gwarancji regularności dostaw. Brak więc możliwości odpowiedniego zaplanowania i zabezpieczenia tych środków w dłuższej perspektywie, co grozi zawieszeniem udzielania świadczeń.

Rekomendujemy następujące działania:

- zwiększenie ryczałtu finansowego dla szpitali w kolejnych latach niezależnie od wykonania roku bieżącego;
- zwiększenie wyceny realizowanych procedur medycznych uwzględniającej wzrosty kosztów funkcjonowania szpitali i wzrost inflacji;
- zniesienie limitów na świadczenia zdrowotne realizowane przez szpital (zapłata za nadwykonania).

Usługi użyteczności publicznej

Poważne i nieuwzględniane w antykryzysowej legislacji zagrożenia wiążą się z funkcjonowaniem przedsiębiorstw, zakładów budżetowych, czy jednostek usług użyteczności publicznej (komunalnych). Ponieważ jednostki te mają „na celu bieżące i nieprzerwane zaspakajanie potrzeb społecznych” w szczególności w zakresie „inżynierii sanitarnej, komunikacji miejskiej, zaopatrzenia ludności w energię elektryczną, gazową i ciepłą ...” (Ustawa z dnia 25 września o przedsiębiorstwach państwowych. Art. 6. pkt 1.), ich działalność warunkuje powodzenie wszelkich innych działań antykryzysowych.

Dlatego kwestią podstawową jest zapewnienie pracownikom tych przedsiębiorstw bezpieczeństwa zdrowotnego. Co wiąże się z zapewnieniem im odpowiednich środków ochrony osobistej oraz dostosowaniem organizacji pracy do obecnej sytuacji. Chodzi przy tym o taką organizację, która w przypadku usług infrastrukturalnych zapewni zdolność do zapobiegania awariom i utrzyma prace remontowe na niezbędnym poziomie, co w szczególności dotyczy przedsiębiorstw wodociągowych.

Drugą istotną kwestią jest zapewnienie tym przedsiębiorstwom niezbędnego bieżącego zasilania finansowego. Występują w tym obszarze dwa zagrożenia:

- rynkowe: wpływy z opłat za świadczenie usług użyteczności publicznej gwałtownie spadną, a część z nich była świadczona po cenach nie pokrywających koszty własne;
- budżetowe, wynikające z możliwości ograniczenia zasilania ze strony budżetu JST.

Przedsiębiorstwom usług użyteczności grozi utrata płynności finansowej, do czego nie wolno dopuścić.

Rekomendujemy następujące działania:

- pilne opracowanie planów kryzysowych w zakresie zaopatrzenia w wodę, ciepło, sprzątania miast, funkcjonowania transportu zbiorowego, z uwzględnieniem rezerwowego zasilania energetycznego w przypadku placówek i obiektów newralgicznych;
- budżet Państwa bezwzględnie ponosić powinien odpowiedzialność za pełne finansowanie zadań zleconych i powierzonych gminom oraz za pełne subwencjonowanie zadań własnych gmin, co dotyczy w szczególności subwencji oświatowej;
- wszystkie dostępne, dotychczas niewykorzystane środki z funduszy unijnych powinny zostać przekierowane do priorytetów dedykowanych ochronie zdrowia, wsparciu przedsiębiorstw, cyfryzacji usług publicznych, reorientacji zawodowej pracowników, ochronie socjalnej osób wykluczonych, a to się dzieje, ale za wolno. Nie wolno mrozić tych środków;
- konieczna jest realokacja środków z krajowych programów operacyjnych do programów regionalnych. W znakomitej większości beneficjentami tych działań są JST, ich jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe i przedsiębiorcy, którzy dziś szczególnie powinni być sprawnie obsłużeni „u siebie”, najbliżej miejsca swojej działalności, a nie z Warszawy, gdzie są siedziby instytucji zarządzających i pośredniczących;
- trzymanie funduszy dłużnych na kontach pośredników finansowych nie może mieć miejsca. Warunki udzielania pożyczek i gwarancji powinny zostać maksymalnie uproszczone (0 wkładu własnego, 0 % oprocentowania).

Gospodarka

Działania JST w obszarze gospodarki i związanych z nimi kwestii finansowych dotyczy Alert Gospodarczy 3. Nasz zespół wspiera i podtrzymuje w pełni jego treść. Chcemy jednak dodać do niego kilka tez:

JST powinny rozpoznać, jakimi zasobami sprzętu dysponują i które jego składniki mogą być pilnie użyte przedsiębiorstwom i organizacjom pozarządowym.

Istnieją liczne lokalne i regionalne instytucje finansowe, w tym fundusze pożyczkowo-gwarancyjne, których środki powinny zostać włączone do wspomagania lokalnych sieci wytwórczo-usługowych. To szczególnie zadanie dla samorządu województw.

Banki, szczególnie BGK, powinny wspomóc emisję obligacji samorządowych. W przypadku dużych miast będą się one cieszyć dużym zainteresowaniem, jako atrakcyjna obecnie forma lokaty oszczędności.

Niezbędny jest dogłębny przegląd wydatków JST, zwłaszcza gmin, w celu wyeliminowania tych, które nie mogą się przyczynić do zapobiegania obecnym zagrożeniom. Zdalna obsługa obywateli ma przede wszystkim powodować obniżenie kosztów osobowych w administracji.

Uwaga generalna

Epidemia dobitnie unaoczniała, że społeczeństwo może funkcjonować nawet w przypadku tak skrajnie nadzwyczajnej sytuacji, że jesteśmy gotowi do ludzkiej solidarności i obywatelskiej aktywności (o tym szczególnie w Alercie Społecznym 1). Są to wielkie pokłady energii społecznej, którą można i trzeba wyzwolić, aby poradzić sobie z kryzysem, który nas ogarnia, a którego konsekwencje będą długotrwałe.

To jest ta ogromna rezerwa, po którą sięgnąć może tylko samorząd terytorialny. Ale tylko wtedy, gdy wszyscy – od góry do dołu – zrozumiemy i uznamy, że samorząd to nie urząd, a wspólnota mieszkańców.

Alert Samorządowy to inicjatywa Open Eyes Economy Summit oraz Kolegium Gospodarki i Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Wszystkie alerty eksperckie dostępne są na: www.oees.pl/dobrzewiedziec